

1885 mosaisk vestre kirkegård, som blev taget i brug i 1886. Den meget kyndige personalhistoriker, bibliotekar Jul. Margolinsky har tidligere udarbejdet en fortegnelse over begravelserne på kirkegården i Møllegade — det må meget beklages, at denne ikke er blevet mangfoldiggjort — og han har nu udsendt en duplikeret, tilsvarende fortegnelse over begravelserne på den vestre kirkegård. Fortegnelsen omfatter ca. 4.500 begravelser med oplysninger om de døde navn og stilling samt begravelsesdagen, hvortil kommer forskellige oplysninger om beliggenhed m. v. Et tillæg bringer fortegnelser over danske jøder, døde i Theresienstadt, i Sverige og under flugten over Øresund. Forordet meddeler endvidere, at der på det kortmateriale, der danner grundlaget for udarbejdelsen, også er optaget andre personalhistoriske oplysninger om de døde; dette materiale opbevares nu i Troessamfundets arkiv. Bibliotekar Margolinsky har udført et meget træls, men også særdeles nyttigt arbejde; vi kan ikke få for mange af den slags hjælpemidler.

Vagn Dybdahl.

*Carl Lindberg Nielsen: Familien Estrup gennem 250 år. 1705—1955.* (Hempel-ske boghandel, 1955). 83 s.

Den lille bog med undertitlen »Rytterbonde i Estrup, Ø. Hornum sogn Christen Poulsens mandlige descendens« har navnlig metodisk interesse. Historikeren Hector Estrup og dennes søn, konseilpræsidenten J. B. S. Estrup indtager nok en fremtrædende plads i dansk historie, men derudover hæver slægten sig næppe over det solide jævnmål. Interessant og lærerig vil bogen imidlertid være for de mange, der beskæftiger sig med slægtshistorie. Al den teori, som er beskrevet i Hatt og Fabritius' »Håndbog i slægtsforskning«, er her anvendt i praksis og fremlagt gennem en udførlig dokumentation for de givne oplysninger. Det vidt spredte arkivalske og trykte kildestof er et vidnesbyrd om forfatterens sikre beherskelse af personalhistoriens teknik, og en gennemlæsning af stamtavlens noter vil sikkert kunne give mange slægtsforskere adskillige gode tilskyndelser.

Vagn Dybdahl.

*C. Th. Holbøll: Tre generationer af slægten Holbøll 1711—1856.* (Arne Frost-Hansens forlag, 1955). 168 s.

Ved udsendelsen af sin slægtsbog har C. Th. Holbøll (sønnesøn af generalmajor Harald Holbøll, forfatteren til »En brigadeadjudants erindringer« gjort en væsentlig fejl ved ikke at give den en fængende overtitel og bruge den her anvendte som undertitel. For selv om det nok er en slægtsbog, indeholder den samtidig også adskilligt mere, som i høj grad påkalder almindelig interesse.

Under sit nuværende navn er Holbøllfamilien ikke gammel, går ikke længere tilbage end til 1700-tallet. Der har været forskellig tvivl om dens hjemsted; men forfatteren synes her ved et dygtigt arbejde at være nået frem til det rigtige: Vrå i Lejrskov sogn uden for Kolding. Herfra er stamfaderen, Peter Rasmussen, kaldet Holbøll, udvandret, og han endte som gartner og slotsforvalter på det lille lystslot Frydenlund ved Øresundskysten. Hans søn var den kendte gartner ved Botanisk have, Frederik Ludvig Holbøll, og bogens første kapitler optages af levnedsskildringer af disse to, idet der samtidig er medtaget såvel betydningsfuldt gartnerhistorisk stof som almindelig kulturhistorie;

F. L. Holbøll var et skattet medlem af kredsen omkring Rahbeks og Oehlen-schlägers. Selv om han i og for sig er fyldigt beskrevet, skal det dog anføres, at arkivet fra Det kongelige danske landhusholdningsselskab i Erhvervsarkivet har ikke mindre end 14 sager, i hvilke han har medvirket. Disse er ikke benyttede.

De mest interessante træk rummer imidlertid nok det tredje afsnit, der som hovedperson har Carl Peter Holbøll, søn af F. L. H. Han var 1825—28 og 1828—56 inspektør for henholdsvis Nord- og Sydgrønland og gjorde et stort arbejde deroppe både som embedsmand og naturforsker. Zoologisk museum skylder ham store dele af sine samlinger af arktiske dyrearter.

C. Th. Holbøll har bygget sin bog på omfattende studier i offentlige arkiver, som han har suppleret med et tilsyneladende ikke lille familiearkiv. Det er synd, at han ikke har gennemført kildehenvisninger; hans udmærkede arbejde ville have vundet i almen værdi derved.

*Finn H. Lauridsen.*

*Kniplingskræmmer Jens Wulffs dagbog.* I uddrag ved Peter Kr. Iversen. (Historisk samfund for Sønderjylland, 1955). 304 s.

Kniplingskræmmer Jens Wulff (1774—1858) i Brede var en af den slesvigske vesteregns mest ansete og indflydelsesrige mænd i første halvdel af 1800-tallet. Gennem mere end et halvt århundrede nedfældede han i en række dagbøger sit livs hændelser og sit syn på mennesker og begivenheder. Disse dagbøger er for størstedelens vedkommende bevaret, og fyldige uddrag af dem, dækkende kosakvinteren 1813—14 og årene fra 1836 til Wulffs død, er af arkivar Peter Kr. Iversen offentliggjort i de sidste årgange af »Sønderjydske årbøger«. Det er disse uddrag, der foreligger samlet i nærværende bog, som udgør 15. bind i »Historisk samfund«s skriftrække.

Et og andet i de offentliggjorte uddrag kan nok forekomme lovlig specielt, men i det store og hele må man, uden at kende dagbøgerne i deres helhed, sige, at udgiveren har været heldig i sit stofvalg. Som dagbøgerne nu foreligger, rummer de i hvert fald et væld af i mange henseender interessant stof. Man får et fængslende billede af en betydelig mand og for sin tid på mange måder typisk personlighed, og dagbøgerne bringer værdifulde bidrag til belysning af Sønderjyllands politiske og økonomiske historie i et bevæget tidehverv; de har da også været stærkt benyttet af professor Fabricius som kilde til hans skildring af tiden 1805—48 i »Sønderjyllands Historie« bd. 4. Sidst, men ikke mindst, vil dagbogsuddragene være en fundgrube af rang for enhver, der beskæftiger sig med vestslesvigsk lokal- og personalhistorie.

Om udgiverens arbejde er iøvrigt kun godt at sige. Den velkrevne indledning indeholder et fyldigt rids af Wulffs levnedsløb og en træffende karakteristik af ham, noteapparatet er uden at være tyngende absolut fyldestgørende, og fortrinlige registre letter udnyttelsen af dagbøgernes mangeartede stof.

*Aage Bonde.*

*Johs. Fog-Petersen: Brogede erindringer.* (Borgens forlag, 1955). 280 s.

Den tidligere højskoleforstander, folketingsmand, redaktør og stiftsprovst i Odense Johs. Fog-Petersen har med disse erindringer givet en række billeder af livet i de vidt forskellige kredse, hvor han har haft sit virke. Bogen præges af mildhed og stræben efter retfærdighed, men virker måske også derfor